

The introduction of dual education is an integral part of the strategic development of the national economy, post-war recovery processes, reforming public administration in the higher education system in the context of improving public-private partnerships, and ensuring the quality of higher education. The relevance of the study is to fill methodological gaps in scientific understanding and practical application in managing the implementation of dual education at the third educational and scientific level in the higher education system of Ukraine. The purpose of the article is to study the essence of dual education in the context of obtaining the third educational and scientific level; to analyze the current state of implementation of dual education in Ukraine, including existing models and practices; to study the role of public authorities and higher education institutions in the process of dual education implementation; to identify problems and obstacles that generalize the management of the process of dual education implementation and

to find ways to overcome them. One of the main tasks of managing the implementation of dual education is to create favorable conditions for the modernization of the higher education system, to develop and implement the necessary legal acts and regulations that stimulate the involvement of multilateral partnerships, to ensure quality monitoring and evaluation of the effectiveness of dual education. In the course of the study, the authors carried out a comprehensive demographic and statistical analysis of the primary factors that influence the need for transformation in the higher education system. The presented SWOT-analysis on the objective consideration of internal and external factors on the way to the introduction of dual education at the third educational and scientific level allowed to identify areas for improving management processes. The results of the study may be useful for higher education institutions, state education authorities, as well as enterprises involved in the implementation of dual curricula.

Key words: *public administration, higher education, reform, dual education.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблематика дослідження особливостей впровадження та реалізації дуальної освіти в структуру системи підготовки кадрів в Україні наразі не займає відповідного їй стратегічного значення місця у наукових розвідках в межах України. У сучасному освітньому просторі, враховуючи системні та накопичені проблеми, що пов'язані з повномасштабною війною в Україні підсилюють та активізують процеси реформування вищої освіти, упровадження інноваційних форм навчання, пошук творчих управлінських підходів у реалізації освітніх програм, зокрема на третьому освітньо-професійному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перевага у висвітленні питань розвитку дуальної освіти поки належить безпосередньо державним управлінцям, керівним кадрам закладів вищої освіти та педагогічним працівникам. Українські й закордонні науковці одностайні в тому, що підвищення якості робочої сили є головним пріоритетом у забезпеченні конкурентоздатності

національної економіки, яка потребує термінових та рішучих дій щодо оновлення та перезавантаження. Питання нормативно-правового адміністрування дуальної моделі освіти висвітлені у працях Т. Чернухи, В. Новікова, В. Черніченка [1, с. 100 –103]. Перспективи розвитку дуальної форми освіти в Україні представлені у роботі О. Яковчук, яка здійснює аналіз переваг та недоліків існуючих механізмів управління упровадженням дуальної освіти [2, с. 111–116]. Особливості підготовки фахівців у системі дуальної освіти визначені у роботі В. Малиніна, О. Лебідь визначили переваги та проблеми дуальної форми навчання [3, с. 213–225].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження та аналіз проблем, можливостей управління упровадженням дуальної освіти в системі вищої освіти України на третьому освітньо-науковому рівні, пов'язаному з навчанням здобувачів освіти в аспірантурі з одночасним набуттям практичного досвіду безпосередньо в іншій установі, організації, підприємстві з наданням розробок рекомендацій для вдосконалення цього процесу. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення наступних завдань дослідження, а саме: визначення сутності та основних принципів дуальної освіти в контексті здобуття третього освітньо-наукового рівня; аналізу поточного стану упровадження дуальної освіти в Україні, включаючи існуючі моделі та практики; вивчення ролі державних органів управління та закладів вищої освіти у процесі впровадження дуальної освіти; визначенні проблем та перешкод, які покращують управління процесом дуальної освіти та пошук шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глибокі кризові процеси, що відбуваються в економічній системі та суспільстві, пов'язані з повномасштабною війною на території України все більше загострюють процеси реформування системи вищої освіти. Одним з варіантів модернізації у системі вищої є впровадження дуальної освіти. У сучасному світі роль освіти визнається як ключовий чинник розвитку національної економіки та підвищення якості життя громадян України. Саме тому потребує термінових та

невідкладних дій на шляху до модернізації системи вищої освіти, підготовки кваліфікованих кадрів, які здатні конкурувати на міжнародному ринку праці. У цьому контексті однією з інноваційних моделей управління у системі вищої освіти є упровадження дуальною форми здобуття освіти, яка здатна поєднати теоретичну підготовку здобувачів освіти із отриманням переліку практичних навичок, необхідних для отримання певної кваліфікації та надати можливості для одночасного навчання та роботи [4, с. 68–72]. Однак, слід зазначити, що ефективне управління процесом упровадження дуальної освіти в систему вищої освіти України залишається достатньо актуальною та складною проблемою. Згідно із наказом Міністерства освіти і науки України від 13 квітня 2023 року № 426 «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти» визначено принципові засади та умови поєднання навчання в закладах освіти та інших суб'єктів, оволодінням необхідних компетентностей та набуття кваліфікацій відповідно до визначеної освітньої програми [5, с.1–3]. Серед головних управлінських задач щодо реформування системи вищої освіти на шляху до імплементації нормативних документів є визначення потреб регіону у кваліфікованих трудових ресурсах згідно із спеціалізацією та кон'юнктурою в сучасних умовах; модернізації системи вищої освіти, створенні умов для співпраці роботодавців та закладів вищої освіти.

Методологічними проблемами публічного управління у системі реформування є упровадженням дуальної освіти в галузі, завдяки чому потенційно будуть відкриті нові можливості для підвищення ефективності розвитку усієї системи вищої освіти, навчальних програм, розвитку співпраці між закладами вищої освіти, підприємствами, а також покращення підготовки студентів до вимог сучасного ринку праці. Актуальність цього дослідження полягає у потребах системи вищої освіти в Україні щодо забезпечення конкурентоспроможності національного ринку праці в глобальному контексті, особливо в умовах післявоєнного відновлення. Термін «дуальна освіта» використовується для

позначення програм, заснованих на здобутті освіти, зокрема вищої, при якій для здобувачів поєднується навчання на підприємстві з навчанням у закладі вищої освіти, відносини між трьома сторонами врегульовані договором про навчання та (або) трудовим договором, з чітко розподіленою відповідальністю між здобувачем, закладом вищої освіти та підприємством, компанією чи установою. Розвиток системи дуальної освіти передбачає взаємодію подвійних інституцій: відповідних програми для теоретичної підготовки в закладі вищої освіти та програми практичної підготовки безпосередньо на робочому місці. Серед основних проблем, які потребують невідкладного та термінового вирішення є запровадження гнучкої системи управління у системі вищої освіти, започаткування в рамках державно-приватного партнерства нових підходів для мотивації участі роботодавців у підготовці висококваліфікованих робітників. Спостерігаємо, що в Україні потенціал робочої сили у професійному відношенні здебільшого не відповідає запитам роботодавців і рівню міжнародних кваліфікаційних стандартів. Існуюча система підготовки кадрів є високо інерційною, слабо реагуючою на зміни на ринку праці, не забезпечує адаптацію випускників закладів вищої освіти до майбутньої професійної діяльності. Саме тому на регіональному рівні, враховуючи загальну спеціалізацію територіальних громад, владні інституції, відповідальні за стратегічний розвиток та управління системою вищої освіти можуть застосувати декілька категорій стимулів, серед яких матеріальні (виплати підприємствам за участь у розвитку дуальної освіти, пільги та податкові знижки), нематеріальні (підвищення престижу підприємств, реклама, популяризація серед потенційних працівників), інформаційні та консультаційні (уряд та заклади вищої освіти можуть надавати підприємствам інформаційні та консультаційні послуги щодо організації дуального навчання, передавати розроблені технології для покращення виробництва). Так, у Німеччині прикладом матеріального стимулу є надання знижки на страхові внески за працівників-підмайстрів, а у Франції прикладом нематеріальних стимулів є отримання

права на використання логотипу та символів дуальної освіти. Урядом Польщі та Національним центром дуальної освіти в якості інформаційно-консультаційних стимулів є надання підприємствам консультацій та допомоги в організації дуального навчання. Згідно із вищезазначеними прикладами у межах публічного управління у сфері вищої освіти є можливість застосувати низку заходів, зокрема створення спеціальної нормативно-правової бази, яка визначатиме конкретні права та обов'язки підприємств і закладів освіти у сфері дуальної освіти; розробка стандартів для організації дуального навчання, які б відповідали потребам ринку праці; надання матеріальних стимулів підприємствам за участь у дуальній освіті, наприклад, у вигляді податкових пільг або знижок на страхові внески; створення інформаційних та консультаційних центрів, які б надавали підприємствам допомогу в організації дуального навчання. Підприємства мають чітко усвідомити, які саме переваги від участі у формуванні дуальної освіти вони отримують, та в майбутньому для них це відкриття доступу до кваліфікованих кадрів, формувати кадровий резерв, а також підвищити свою конкурентоспроможність на державному рівні. Тому важливо розробити і запропонувати підприємствам ефективні та дієві управлінські механізми стимулювання співпраці з закладами вищої освіти.

Проте, розповсюджені європейські практики застосування здобуття вищої освіти за дуальною системою, саме по собі не вирішують економічних і соціальних питань підготовки кваліфікованих кадрів. Ефективним механізмом впровадження дуальної моделі освіти є реформування адміністративної політики, яка формує сприятливі умови діяльності суб'єктів дуальної освіти і виступає міцним підґрунтям для її реалізації. Ознайомлення з переліком заходів щодо імплементації дуальної освіти свідчить, що вони недостатньо відображають зміст інституціональних змін, характерних для практико-зорієнтованого підходу націлених на глибокі трансформаційні процеси в освіті. Роботодавці наразі неохоче беруть участь у програмах підтримки дуальної освіти через несприятливі наслідки економічної кризи, специфічні галузеві зміни,

дефіцит досвідчених тренерів у компаніях. Фінансові стимули для роботодавців розглядаються як один із способів збільшення кількості працевлаштування здобувачів освіти, хоча на практиці більше стимулів не обов'язково призводить до збільшення кількості працевлаштувань. Стимули є більш ефективними, коли вони спрямовані на конкретні сектори, де залучення роботодавців є низьким; і коли роботодавці не обтяжені високим рівнем бюрократичних відносин.

У ході аналізу статистичної інформації щодо зміни вікового складу аспірантів у 2022 році, помічено, що середній вік сучасного аспіранта – це 31 рік, а найбільша питома вага кількісних показників аспірантів спостерігається у віці від 24 до 28 роки та від 35 до 44 роки. Також ми зазначаємо на основі численних демографічних прогнозів та складної соціо-економічної ситуації, повномасштабної війни в Україні населення у віці 22 роки і старше буде скорочуватися швидше, ніж населення України в цілому. При цьому відбудуться і деякі структурні демографічні зрушення [6]. Активно спостерігаються процеси швидкої урбанізації, молодшою віковою структурою населення в містах внаслідок масової міграції молоді із сільської місцевості. Також після початку російсько-української війни ще з 2014 р., яка спровокувала значний відтік населення (наразі демографічні дослідження надають різну інформацію, проте в середньому не менше як 5 млн. осіб), так і внутрішньо-переміщені особи із зони активних бойових дій у більш спокійні регіони спровокували суттєві скорочення та диспропорційне розміщення населення всередині України. Як наслідок, у великої частки перспективних майбутніх наукових кадрів фактично не буде можливості здобуття вищої освіти за третім освітньо-науковим рівнем. Наразі вже велика частина майбутніх українських науковців мігрувала у країни Європейського Союзу через програми академічної мобільності, у зв'язком зі зміною постійного місця проживання, які в майбутньому не збираються повертатися для відновлення та відбудови економіки України. А науковий потенціал, потужні інноваційні розробки, технологічне переоснащення, застосування зручних, зрозумілих методик у різноманітні види та сфери економічної діяльності дуже

необхідний. Одним з шляхів залучення частини економічно-активного населення для подальшого розвитку власного наукового потенціалу є застосування дуальної форми здобуття вищої освіти та завершення навчання в межах аспірантури (рис. 1). Як зазначають сучасні демографи, зокрема Л. Заставецька, І. Костащук, для виходу з демографічної кризи для України в повоєнний період необхідно буде реалізувати низку заходів, зокрема серед них запровадження соціальної підтримки молодих сімей (молодих вчених), розробки програм житлового кредитування, допомога з працевлаштуванням після здобуття вищої освіти [7, с.98–101].

Рис. 1. Зміна кількісних показників здобувачів третього освітньо-наукового рівня у відповідності до вікового показника
Джерело: [6,7]

Як бачимо, дуальна форма здобуття вищої освіти і на третьому освітньо-науковому рівні дозволить вирішити вищеперераховані проблеми. Особливості демографічних процесів, що відбуваються в Україні, призвели до того, що найбільш скорочується найбільш продуктивна група населення віком від 20 до 30 років. Це вже не епізодичне явище, а сталий процес, який триває ще з другої половини ХХ

століття, що призводить до деформації статево-вікової піраміди. При цьому внаслідок процесів депопуляції ще більше збільшуватиметься навантаження на населення працездатного віку, масовими міграціями та пошуками умовно «кращого життя». Важливими наслідками депопуляції також є зниження здатності до освоєння нових професій і застосування нових технологій, негативний вплив на ефективність на ефективність виробництва, бо з віком величина заробітної плати збільшується, а продуктивність праці зменшується. Прогноз вікової структури Відділу демографії і відтворення трудових ресурсів Інституту економіки НАН України на 2026 р. показує, що частка людей пенсійного віку збільшиться до 24,7 %, а дітей зменшиться до 15 %, відповідно ще більше збільшиться демографічне навантаження людьми старшого віку на працездатних осіб. Дослідження вчених підтверджують, що у сучасних умовах в Україні неможливо докорінно поліпшити вікову структуру населення, проте можна покращити якість життя, зокрема особам, які здобувають вищу освіту. Як наслідок покращити соціально-економічні характеристики в державі. На рис. 2 представлені загальні тенденції підготовки здобувачів освіти на третьому освітньо-науковому рівні за часи незалежної України.

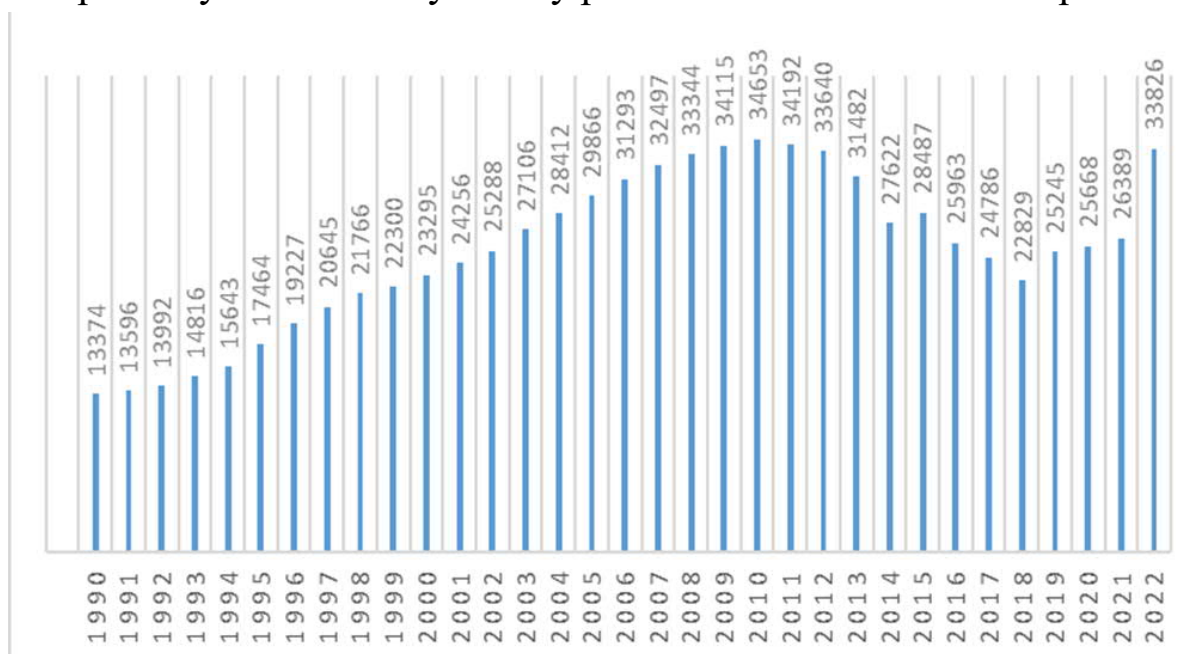

Рис. 2. Динаміка чисельності аспірантів у періоді 1990-2022 р.
Джерело: складено автором на основі [6,7]

Починаючи з 2011 р., враховуючи наслідки глобальної економічної кризи та його впливу на громадян України. Масово спостерігаємо відтік наукових кадрів до інших сфер економічної діяльності, швидке зменшення чисельності молодих науковців у проявах інтелектуальної міграції. Відповідно й розвиток науки буде гальмуватися враховуючи невідповідні соціальні умови для того, щоб аспірантам залишатися та здійснювати наукові відкриття. Дуальна освіта передбачає освітній підхід, який надає можливості теоретичної та практичної підготовки аспірантів на робочих місцях. Це дозволяє поєднати навчання та роботу, набути конкурентоздатну спеціальність, що розроблена у співпраці з підприємствами та орієнтовані на вирішення конкретних завдань та потреб ринку праці. Станом на 1 січня 2023 р. у кількісному перерізі аспірантів у відповідності до освітніх галузей, за якими вони здійснюють підготовку, максимальна кількість осіб спостерігається у таких сферах як соціальні та поведінкові науки, право, публічне управління та адміністрування, охорона здоров'я, інформаційні технології. На рис. 3 у першому стовбці діаграм блакитним кольором позначена загальна кількість аспірантів, а жовтим кольором тих, які здобувають освіту за денною формою навчання. Як нам відомо, згідно із положенням [5, с. 1-3], дуальна форма є видом денної форми. Відповідно, ми зазначаємо, що кількість аспірантів денної форми превалює у більшості освітніх галузей, тобто уможливить гарантування реалізації багатьох соціальних програм щодо демографічної політики повоєнного відновлення.

Забезпечення державно-приватного партнерства створить умови для налагодження взаємозв'язків з усіма відповідними інституціями у частині питань щодо підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня [8, с. 176–181]. Розроблений SWOT-аналіз допоможе відслідкувати внутрішні та зовнішні можливості, обмеження у впровадженні дуальної освіти в Україні та стане основою для розробки стратегій та рекомендацій для подальшого управління цим процесом [9, с.146–154].

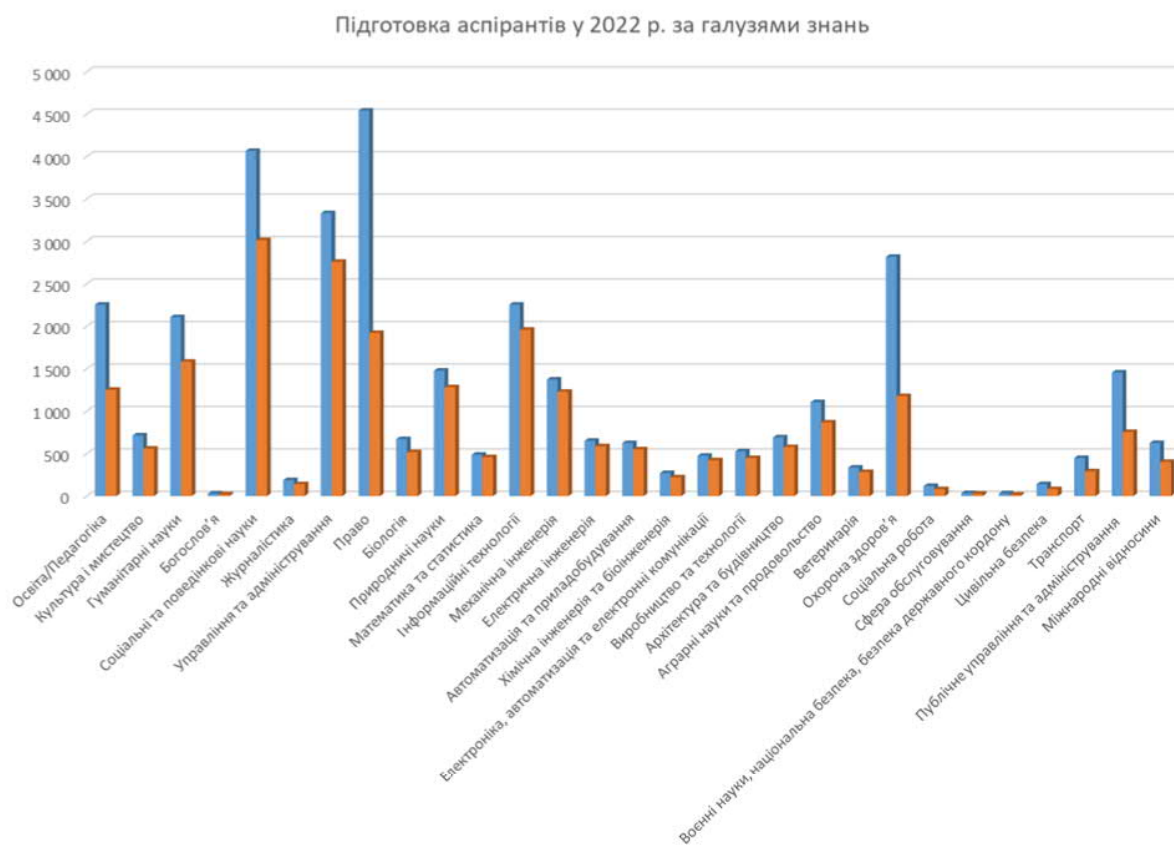

Рис. 3 Загальна кількість аспірантів та осіб з денною формою навчання станом на 01 січня 2023 р.

Джерело: складено автором на основі [6,7]

Україна наразі тільки розвиває систему дуальної освіти, цей процес ще не досяг повного масштабу і стійкості. Проте вже частково реалізуються декілька моделей дуальної освіти в Україні, зокрема модель «Навчання на робочому місці», за якої є можливість працювати на підприємстві під час навчання та одночасно здобувати теоретичну освіту в закладах вищої освіти, а також модель «Партнерство між закладами вищої освіти та підприємствами», за умови створення спеціалізованих навчальних програм, які включають практичну підготовку на робочих місцях. Вивчення ролі державних органів управління та закладів вищої освіти у процесі впровадження дуальної освіти полягає у регулюванні нормативної бази у частині встановлення правил, норм та стандартів впровадження дуальної освіти; розроблення законодавчої бази та нормативних актів, які застосовують

процедури акредитації програми, вимоги до закладів вищої освіти та підприємств, які беруть участь у дуальній освіті [10, с. 58–65].

Таблиця 1

**SWOT-аналіз упровадження дуальної форми освіти на
третьому освітньо-науковому рівні**

Тип	Сильні сторони	Слабкі сторони	Можливості	Загрози
Внутрішні аспекти	Підвищення конкурентоспроможності випускників.	Обмежений досвід у впровадженні дуальної освіти	Підвищення престижу закладів вищої освіти, формування бренду	Бюджетні обмеження на розвиток дуальної освіти
	Покращення якості підготовки фахівців.	Недостатній кадровий потенціал для організації дуальної освіти	Залучення іноземних інвестицій для підтримки програми.	Відсутність єдиної методології та стандартів дуальної освіти.
	Розвиток співпраці між вищими навчальними закладами та підприємствами	Складний процес підбору партнерів для дуальної освіти	Розширення галузей, де можлива дуальна освіта.	Потреба в сталому фінансуванні та ресурсах.
Зовнішні аспекти	Підтримка держави та законодавчої бази розвитку дуальної освіти	Зміни постійного ринку праці та технологічні інновації вимагають оновлення програми	Зацікавленість міжнародних інвесторів у впровадженні дуальної освіти.	Конкуренція з іншими формами освіти та навчальними програмами.
	Підтримка від громадських організацій та бізнес-спільнот	Можливість використання аспірантів як дешевої робочої сили.	Розвиток інфраструктури для дуальної освіти (навчальних майстерень, лабораторій тощо).	Політичні та економічні коливання, які можуть вплинути на фінансування освіти.

Державні органи також налагоджують процедуру надання фінансової підтримки для впровадження дуальної освіти, забезпечують розподіл бюджетних коштів між закладами вищої освіти та підприємствами, надають гранти, стипендії та інші види фінансової допомоги аспірантам та молодим вченим. Сталість публічного управління у системі вищої освіти полягає також у моніторингу та оцінці ефективності дуальної освіти через контроль за якістю освітніх програм, дотриманням стандартів та вимог до дуальної освіти. Заклади вищої освіти як інституція має відповідати за розробку освітніх програм, які потребують ринку праці та вимогам державних органів; готують викладацький склад; створюють умови для взаємодії з підприємствами щодо організації практичної частини навчання аспірантів. Успішна реалізація дуальної освіти в Україні вимагає спільних умов для кадрової роботи щодо забезпечення якості дуальної освіти та підготовки висококваліфікованих працівників для ринку праці.

Упровадження дуальної освіти в Україні є складним процесом, який вимагає участі та співпраці різних стейкхолдерів. Стейкхолдерами в процесі управління впровадженням дуальної освіти в Україні є заклади вищої освіти (відповідають за розробку та реалізацію освітніх програм, підготовку педагогічних працівників, а також за надання аспірантам теоретичних знань та практичних навичок), підприємства (відповідають за надання аспірантам робочих місць, а також за навчання їх практичним навикам та досвіду), уряд (відповідає за створення нормативно-правової бази, фінансування дуальної освіти, проведення моніторингу та оцінки ефективності дуальної освіти), а також спільнота аспірантів. Успішне впровадження дуальної освіти в Україні вимагає ефективної та злагодженої співпраці, взаємодії всіх стейкхолдерів для забезпечення розуміння відповідальності усіх сторін. Одним з ключових аспектів на шляху до впровадження дуальної форми здобуття третього освітньо-наукового рівня є створення єдиного центру управління дуальною освітою, який буде відповідати за розробку та реалізацію стратегії розвитку дуальної освіти в Україні,

координувати діяльність різних стейкхолдерів. Систематичне проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності про дуальну освіту серед спільноти аспірантів, молодих вчених допоможе залучити більше учасників до процесу впровадження дуальної освіти.

Одним з актуальних напрямів удосконалення управління впровадженням дуальної освіти є пошук ефективних форм підготовки науково-педагогічних працівників до роботи в дуальній системі. До найбільш розповсюджених на сьогодні та прийнятних форм підготовки науково-педагогічних працівників є проведення закладами вищої освіти спеціальних курсів та програм підготовки викладачів; стажування викладачів на конкретних підприємствах регіону. Форми підготовки науково-педагогічних працівників повинні бути адаптовані до потреб конкретного закладу вищої освіти та підприємств, з якими він співпрацює.

Дуальна освіта в закладах вищої освіти широко застосовується в багатьох країнах Європи та має успішний досвід впровадження. Було розглянуто декілька прикладів країн Європи, де дуальна освіта є важливою складовою системою вищої освіти. Німеччина залишається однією з провідних країн у впровадженні дуальної освіти. У цій країні більше половини студентів закладів вищої освіти отримують освіту в системі дуальної форми. Заклади вищої освіти активно співпрацюють з підприємствами, надають грошову компенсацію та здійснюють контроль і моніторинг для підтримки високого рівня навчання. У Швейцарії система дуальної освіти вищої освіти також дуже успішно розвивається, проте скоріше за моделлю «Партнерство між закладами вищої освіти та підприємствами», застосовуючи модульну систему навчання, яка є більш гнучкою у виборі курсів та напрямів. Аспіранти також широко залучаються до стажувань на підприємствах під час навчання. Норвегія також впроваджує дуальну освіту, основними рисами якої є активне партнерство з роботодавцями, надання фінансової підтримки, фокусування на розвитку практичних навичок та здібностей. Вищезазначені приклади демонструють, що дуальна освіта успішно

інтегрується в систему вищої освіти в різних країнах Європи, сприяючи підготовці висококваліфікованих кадрів і задовольняючи потреби в праці.

Перспективи розвитку дуальної освіти в Україні вимагають системних зусиль з точки зору публічного управління та проведення реформ у системі вищої освіти для досягнення успіху. До головних орієнтирів упровадження системи дуальної освіти у підготовку здобувачів освіти на третьому освітньо-науковому рівні є розширення мережевої програми підготовки, зокрема в менш розвинених регіонах України; можливість залучення іноземних інвестицій та партнерства; збільшення фінансування з боку держави та підприємств; систематичний моніторинг та оцінка якості дуальної освіти. Розробка національної стратегії сприятиме визначенню основних цілей та завдань, ресурсів для розвитку й удосконалення системи підготовки аспірантів. Дуальна освіта є перспективним напрямом розвитку вищої освіти в Україні. Вона дозволяє студентам отримати практичні навички та досвід, необхідні для успішної кар'єри. Однак, для успішного впровадження дуальної освіти в Україні необхідно вдосконалити управління цим процесом. До пріоритетних напрямів щодо удосконалення управління упровадження дуальної форми освіти слід віднести:

- створення єдиного центру управління дуальною освітою, який забезпечить розробку та реалізацію стратегії розвитку дуальної освіти в Україні, а також здійснюватиме системну координацію діяльності різних стейкхолдерів;

- проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності у суспільстві щодо можливостей, які відкриваються перед аспірантами шляхом вибору дуальної форми здобуття освіти; Надання фінансових стимулів підприємствам за участь у дуальній освіті. Це допоможе мотивувати підприємства до співпраці з закладами освіти;

- розробка стандартів для організації дуального навчання;
- надання фінансових стимулів підприємствам за участь у реалізації освітніх програм дуальної освіти;

- розробка механізмів моніторингу та оцінки ефективності дуальної освіти;
- залучення міжнародних партнерів для обміну досвідом та розробки спільних проєктів.

Висновки. Дослідження ролі та перспектив впровадження дуальної освіти на третьому освітньо-науковому у системі вищої освіти в Україні є виключно перспективною можливістю стрімкого реформування. Дуальна освіта може сприяти покращенню якості освіти, підготовці конкурентоспроможних випускників та розвитку економіки в умовах повоєнного відновлення. У статті проаналізовані демографічні показники, які надали можливість трактування необхідності цієї форми здобуття вищої освіти. Внаслідок проведеного SWOT-аналізу, були висвітлені внутрішні та зовнішні можливості, обмеження у впровадженні дуальної освіти в Україні. Упровадження дуальної освіти створить позитивні умови для зближення закладів вищої освіти з підприємствами, налагодить взаємодію стейхолдерів усіх рівнів. Для здійснення конкретних кроків із впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти необхідна консолідація владних структур, створення єдиного центру управління з упровадження та координації дуальної освіти, пошук ефективних форм для удосконалення освітніх програм на рівні закладів вищої освіти, сприяння підготовки викладацького складу особливо через різноманітні міжнародні програми стажування та (або) мобільності. Приклади, що були розглянуті у роботі щодо упровадження дуальної освіти у країнах Європи. Зокрема Німеччині, Франції, Польщі дають змогу адаптувати деякі кейси щодо удосконалення системи. Подальші наукові розвідки будуть спрямовані на розробку стратегій та рекомендацій для подальшого управління упровадження дуальної форми освіти на регіональному рівні.

Стаття надійшла до редакції: 28.06.23.

УПРАВЛІННЯ УПРОВАДЖЕННЯМ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Віктор Сиченко: д-р наук з держ. упр., професор, ректор, КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти Дніпропетровської обласної ради», м. Дніпро, Україна.

Світлана Рибкіна: доктор філософії зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування», доцент кафедри публічного управління та права, КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», м. Дніпро, Україна.

Ельміра Соколова: аспірантка кафедри публічного управління та права, КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», м. Дніпро, Україна.

Упровадження дуальної освіти є невід'ємною частиною стратегічного розвитку національної економіки, процесів післявоєнного відновлення, реформування публічного управління у системі вищої освіти у контексті покращення державно-приватного партнерства, забезпечення якості вищої освіти. Актуальність дослідження полягає у заповненні методологічних прогалів у науковому розумінні та практичному застосуванні щодо управління упровадженням дуальної освіти на третьому освітньо-науковому рівні в системі вищої освіти України. Метою статті є дослідження сутності дуальної освіти в контексті здобуття третього освітньо-наукового рівня; аналізу поточного стану упровадження дуальної освіти в Україні, включаючи існуючі моделі та практики; вивченні ролі державних органів управління та закладів вищої освіти у процесі впровадження дуальної освіти; визначенні проблем та перешкод, які узагальнюють управління процесом упровадження дуальної освіти та пошуку шляхів їх подолання. Одним із головних завдань управління упровадженням дуальної освіти є

створення сприятливих умов для модернізації системи вищої освіти, розробленні та імплементції необхідних правових актів та положень, стимулюючих залучення багатостороннього партнерства, забезпечення якісного моніторингу та оцінки результативності дуальної освіти. У ході проведення дослідження авторами було здійснено комплексний демографо-статистичний аналіз першочергових факторів, які впливають на необхідність трансформації у системі вищої освіти. Представлений SWOT-аналіз щодо об'єктивного врахування внутрішніх та зовнішніх факторів на шляху до упровадження дуальної освіти на третьому освітньо-науковому рівні дозволив виділити напрями удосконалення управлінських процесів. Результати дослідження можуть бути корисними для закладів вищої освіти, державних органів управління освітою, а також підприємств, які беруть участь у реалізації дуальних навчальних програм.

Ключові слова: публічне управління, вища освіта, реформування, дуальна освіта.

Received: 28.06.23

References

1. Chernukha, S. (2019). Obiednannia ZVO yak perspektyva rozvytku instytutstionalnoi systemy vyshchoi osvity ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Association of Higher Education Institutions as a prospect for the development of the institutional system of higher education of Ukraine in the conditions of globalization]. *Natsionalna ekonomika – National Economy*, (5), (pp. 100-103). Retrieved from http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2019/2019_5/22.pdf [in Ukrainian].
2. Yakovchuk, O. (2019). Perspektyvy rozvytku dualnoi systemy zdobuttia vyshchoi osvity v ukraini [Prospects for the development of the dual system of obtaining higher education in Ukraine]. *Molod i rynok – Youth and the market*, (2(169)). Retrieved from <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.162831> [in Ukrainian].

3. Malinin, V., & Lebid, O. (2020). Vidkryta osvita yak skladova mekhanizmu upravlinnia znanniamy v publichnomu upravlinni systemoiu neperervnoi osvity [Open education as a component of the knowledge management mechanism in the public management of the continuing education system]. *Publichne upravlinnia – Public Administration*, 24(4), (pp. 213-225). Retrieved from [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-4\(24\)-213-216](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-4(24)-213-216) [in Ukrainian].

4. Sychenko, V.V., Rybkina, S.O., & Sokolova, E.T. (2020). Suchasni tendentsii rozvytku orhanizatsiinykh struktur u systemi upravlinnia zakladamy vyshchoi osvity [Modern trends in the development of organizational structures in the management system of higher education institutions]. *Publichne upravlinnja ta mytne administruvannja – Public administration and customs administration*, 4 (27), (pp. 63-68). Retrieved from <https://doi.org/10.32836/2310-9653-2020-4.11> [in Ukrainian].

5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

6. Zastavetska, L., & Zastavetskyi, T. (2022). *Suchasna demografichna sytuatsiia v Ukraini: problemy ta perspektyvy* [The current demographic situation in Ukraine: problems and prospects]. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka.

7. Polozhennia pro dualnu formu zdobuttia fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity nakaz № 426 [Regulations on the dual form of obtaining vocational pre-university and higher education order No. 426]. (2023). *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/06/26/Nakaz.MON.vid.13.04.2023-426-Minyustovanyy.pdf> [in Ukrainian].

8. Sokolova, E.T. (2021). Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia innovatsiinykh upravlinskykh form u systemi vyshchoi osvity Ukrainy [Theoretical and methodological principles of the study of innovative management forms in the system of higher education of Ukraine]. *Suchasna ekonomika – Modern Economics*, 29(2021), (pp. 176-181). Retrieved from [https://doi.org/10.31521/modecon.V29\(2021\)-27](https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-27) [in Ukrainian].

9. Lukashuk, M.A. (2018). Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia innovatsiinykh protsesiv v systemi osvity [Theoretical and methodological principles of the study of innovative processes in the education system]. *Humanitarnyi visnyk ZDIA – Humanitarian Bulletin ZDIA*, 72, (pp. 146-154) [in Ukrainian].

10. Sokolova, E.T. (2022). Publichno-upravlinskyi aspekt pisliavoiennoho vidnovlennia ta reformuvannia systemy vyshchoi osvity Ukrainy [Public-administrative aspect of the post-war recovery and reform of the higher education

system of Ukraine]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriia: Publichne upravlinnia ta administruvannia – Taurian Scientific Bulletin. Series: Public Management and Administration*, (4), (pp. 58-65). Retrieved from <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.4.7> [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Сиченко Віктор Володимирович: Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти», вул. Володимира Антоновича 70, м. Дніпро, 49006, Україна.

Viktor Sychenko: Communal Institution of Higher Education Dnipro Academy of Continuing Education, st. Antonovich, 70, Dnipro, 49006, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0001-9655-2317

E-mail: sychenko@dano.dp.ua

Рибкіна Світлана: Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти», вул. Володимира Антоновича 70, м. Дніпро, 49006, Україна.

Svitlana Rybkina Communal Institution of Higher Education Dnipro Academy of Continuing Education, st. Antonovich, 70, Dnipro, 49006, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0002-1063-6462

E-mail: Rybkina@dano.dp.ua

Соколова Ельміра Тельманівна: Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти», вул. Володимира Антоновича 70, м. Дніпро, 49006, Україна.

Elmira Sokolova: Communal Institution of Higher Education
Dnipro Academy of Continuing Education, st. Antonovich, 70, Dnipro,
49006, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0003-2430-751X

E-mail: elsok@dano.dp.ua